

УДК 323(438)

DOI <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2025.33.40>

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОВІДНОСИН РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА Й УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ РАДИ З ПИТАНЬ СПІВПРАЦІ З УКРАЇНОЮ)

Дмитрук Юрій,

аспірант кафедри політології та публічного управління
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0009-0003-8784-8492

У статті досліджено інституційні аспекти співпраці між Польщею та Україною на прикладі створення Ради з питань співпраці з Україною, яка діє при уряді Республіки Польща. Рада є інноваційним інструментом координації політичних, економічних, гуманітарних і регіональних ініціатив, що набуває особливої актуальності в умовах війни й усе більшої безпекової нестабільності в Східній Європі. Детально проаналізовано структуру Ради, робочі тематичні групи, а також роль ключових політичних та адміністративних акторів, які формують порядок денний двосторонньої взаємодії між державами.

Особливу увагу приділено практичному виміру діяльності Ради, зокрема діяльності її регіонального представництва в Підкарпатському воєводстві й реалізації проекту «Carpathian Reconstruction», що спрямований на посилення транскордонного партнерства та спільну відбудову територій, постраждалих від війни. Висвітлюється досвід координації дій між урядовими органами Польщі, українськими партнерами й міжнародними інституціями, зокрема, у сфері гуманітарної допомоги, військової підтримки, економічного співробітництва й інноваційних технологій.

Рада розглядається як ефективний політичний інститут, здатний не лише здійснювати консультативні функції, а й безпосередньо впливати на процес формування та реалізації стратегічних рішень щодо підтримки України у воєнний і післявоєнний періоди. Важливою є роль голови Ради, професора П. Ковалю, чия експертиза й політичний досвід забезпечують високу компетентність і легітимність інституції на міжнародній арені.

На основі зібраного емпіричного матеріалу зроблено оцінку ефективності Ради як моделі міжінституційної координації, окреслено її потенціал у довгостроковому вимірі транскордонного партнерства й відновлення регіональної безпеки. Підкреслюється важливість формування нових гнучких і мультиакторних платформ співпраці, що виходять за рамки традиційної дипломатії, особливо в умовах глобальних криз і регіональних конфліктів.

Ключові слова: Польща, Україна, Рада з питань співпраці з Україною, міждержавна взаємодія, інституційна модель, транскордонне партнерство, політичні інститути, відбудова України, регіональна безпека.

Dmytruk Yurii. Institutional aspects of the relations between the Republic of Poland and Ukraine (based on the activities of the Council for Cooperation with Ukraine)

The article explores the institutional aspects of cooperation between Poland and Ukraine through the example of the Council for Cooperation with Ukraine, operating under the Government of the Republic of Poland. The Council serves as an innovative mechanism for coordinating political, economic, humanitarian, and regional initiatives – its role becoming particularly relevant in the context of war and growing security instability in Eastern Europe. The study provides a detailed analysis of the Council's structure, its thematic working groups, and the role of key political and administrative actors shaping the bilateral agenda between the two states.

Special attention is given to the practical dimension of the Council's activity, particularly the operations of its regional office in Podkarpackie Voivodeship and the implementation of the "Carpathian Reconstruction" project, which aims to strengthen cross-border partnership and support the joint reconstruction of war-affected areas. The paper highlights the experience of coordinating actions among Polish governmental bodies, Ukrainian partners, and international institutions, particularly in the areas of humanitarian aid, military support, economic cooperation, and innovative technologies.

The Council is presented as an effective political institution capable not only of performing consultative functions but also of directly influencing the process of formulating and implementing strategic decisions regarding support for Ukraine during wartime and in the post-war period. The role of the Council's Chairman, Professor Paweł Kowal, is emphasized, as his expertise and political experience contribute significantly to the institution's competence and legitimacy on the international stage.

Based on the collected empirical data, the article evaluates the Council's effectiveness as a model of inter-institutional coordination and outlines its long-term potential in cross-border partnership and regional security recovery. It also stresses the importance of developing new, flexible, and multi-actor cooperation platforms that go beyond traditional diplomacy, especially in the context of global crises and regional conflicts.

Key words: Republic of Poland, Ukraine, Council for Cooperation with Ukraine, interstate cooperation, institutional model, reconstruction of Ukraine.

У сучасних міжнародних відносинах особливої актуальності набуває питання формування й інституціоналізації нових форматів міждержавної взаємодії, що здатні реагувати на глобальні виклики та регіональні конфлікти. Еволюція інституційного дизайну співпраці між державами дедалі частіше виходить за межі класичних дипломатичних механізмів, натомість акцент зміщується на створення гнучких, міжсекторальних і мультиакторних платформ, покликаних забезпечити ефективну координацію спільних політик, стратегій відбудови та безпеки.

Проблематика міждержавної інституційної взаємодії в умовах воєнної кризи та післякризового відновлення привертає все більшу увагу дослідників у галузі політичної науки. У вітчизняному й зарубіжному науковому дискурсі здійснено низку спроб осмислення моделей координації міждержавної співпраці в Центральній-Східній Європі, зокрема на основі досвіду країн Вишеградської групи, Балтії, а також міждержавних програм Європейського Союзу. Дослідження польсько-українських відносин у контексті війни в Україні здебільшого зосереджуються на безпековому, гуманітарному та міграційному аспектах. Водночас інституційний вимір співпраці, зокрема створення постійних координаційних структур, таких як Рада з питань співпраці з Україною, залишається на периферії наукового аналізу. Дотично такі процеси розглядають польські науковці й аналітики П. Кашувара [1], М. Цедро [2]. У дослідженні проаналізовано аналітичні матеріали польських урядових установ та організацій [3; 4; 5], а також тематичні публікації в ЗМІ [6; 7].

В українському науковому середовищі питання інституційного оформлення польсько-українських відносин у період російсько-української війни залишається мало розробленим. Зокрема, проблематику впливу ендегенних чинників на інституційне середовище як детермінант появи консолідуючих інститутів між Україною та Польщею вивчав В. Бусленко [8]. Структурно-функціональний аспект діяльності Ради з питань співпраці з Україною дослідили О. Павлюк та М. Олійник [9]. Це зумовлює актуальність пропонованого дослідження, яке пропонує теоретико-аналітичну основу для подальшого вивчення формалізованих моделей міждержавної взаємодії в кризових умовах.

Насамперед відмітимо, що поява нових політичних інститутів зумовлена необхідністю вирішення певної значущої проблеми чи проблем, що потребує залучення значної кількості учасників з державного та недержавного секторів з високим рівнем компетентності у своїй галузі. У нашому випадку створенню інституту передувало існування цілого комплексу взаємопов'язаних проблем політичного, безпекового, культурного, економічного, історичного характеру, що виникли/загострилися між Республікою Польщею й Україною в результаті широкомасштабної війни, розв'язаної Росією проти України в лютому 2024 року. Ідеться передусім про політику щодо мігрантів, вирішення питань блокування польсько-українського кордону, політизацію питань спільної історії, зокрема трагічних подій на Волині в 1943 року, ексгумації жертв тощо. Окрім цього, Польща, як один із європейських лідерів, потребувала вироблення чіткої стратегії участі у відбудові України, що вимагало консолідації зусиль різних інститутів.

Мета статті – проаналізувати процес створення, структуру й функціонування новоствореного політичного інституту міждержавної взаємодії – Ради з питань співпраці з Україною, як приклад нової форми міжінституційного співробітництва в умовах війни.

Завданням дослідження є оцінювання ролі Ради з питань співпраці з Україною як інструмента політичної та адміністративної координації між державними, регіональними й недержавними структурами Польщі в контексті підтримки та відбудови України; визначення інституційних і політичних чинників, що зумовлюють створення нової форми міждержавної взаємодії, а також оцінювання її ефективності у вирішенні актуальних викликів двосторонніх відносин; виявлення нових підходів до формалізації міждержавного співробітництва в умовах загострення міжнародної безпекової ситуації на прикладі польсько-українських відносин.

Інтенсивний політичний діалог між державами, підтримка євроінтеграційних прагнень України, надання Польщею військової економічної, гуманітарної допомоги нашій державі потребували певного центру, який би міг аналізувати стан і перспективи співпраці між державами з урахуванням поточної безпекової ситуації та недопущення конфліктних ситуацій з обох боків, а відтак певної нейтралізації емоційних скачків, які спостерігалися в політичному соціумі двох держав і вигідні для третьої сторони як засобу гібридної війни в Європі [8, с. 27]. Саме таким інститутом стала Рада з питань співпраці з Україною (далі – Рада). Вона створена розпорядженням Прем'єр-міністра Республіки Польща Д. Туска від 5 квітня 2024 року № 41 [3]. Головою Ради призначено проф., доктора політичних наук Павела Ковалю. Таке рішення стало стратегічним сигналом щодо пріоритетності українського напрямку в зовнішній політиці Польщі, адже політична й адміністративна кар'єра політика охоплювала ключові державні інституції Польщі та Європейського Союзу, що свідчить про високу компетентність

у питаннях міжнародної співпраці, особливо на східному напрямі. Упродовж професійної діяльності П. Коваль обіймав низку посад у системі публічного управління, зокрема в Канцелярії Голови Ради Міністрів РП та Міністерстві культури й національної спадщини, де очолював Департамент міжнародного співробітництва. Він також був відповідальним за політику щодо польської діаспори та поляків на Сході, що особливо важливо в контексті польсько-українських зв'язків.

Як депутат Сейму РП, він неодноразово обирався до парламенту, був віцеголовою парламентського клубу ПіС, а також очолював Комісію з питань культури та засобів масової інформації. У 2009 році П. Коваль став депутатом Європейського Парламенту, а згодом головою делегації Європарламенту до Комітету парламентської співпраці «ЄС-Україна», що підкреслює його глибоке розуміння українського політичного й інституційного контексту. З 2019 року П. Коваль обіймав посаду депутата Сейму Республіки Польща, обраного від Громадянської коаліції. У 2023 році він призначений головою Комісії в закордонних справах Сейму. П. Коваль є експертом зі значним академічним авторитетом у сфері східноєвропейських студій, історії трансформацій і польсько-українського співробітництва. Його репутація як дослідника, експерта з проєктів (зокрема «Три революції» [2]) та особистий досвід у сфері дипломатії, парламентської роботи й міжнародних інституцій робить його кваліфікованим лідером Ради та гарантує інституційну спадковість, політичну компетентність і персональну легітимність у відносинах з українською стороною.

До Ради також увійшли особи з визначним досвідом у сфері співпраці з Україною в найважливіших сферах соціального, економічного та культурного життя, які походять із наукових, академічних, аналітичних і культурних кіл. Як зазначив П. Коваль, ідеться формування установи, яка «буде більш комплексно підходити до польсько-українських відносин», адже «...вони виняткові не тільки з точки зору історичних питань, але також у справі залучення Польщі до допомоги Україні, яка захищається, і ролі Польщі в процесі цієї відбудови» [6].

Основним завданням Ради визначено забезпечення узгодженості інформації про заходи, що проводяться для відновлення України. Зокрема, ця структура аналізуватиме пропозиції щодо дій, які стосуються підтримки України в процесі відбудови країни, а також пропонуватиме рішення, які сприятимуть розвитку співпраці між Польщею та Україною.

Рада здійснює аналітичну діяльність через моніторинг кроків у рамках структур Європейського Союзу й пов'язаних із підтримкою України; розглядає й аналізує діяльність органів державного управління, інших державних інституцій та ініціативи різних кіл, які слугують підтримці України в процесі відбудови з метою вироблення найкращих ефектів від ужитих заходів. Фахівці Ради здійснюють також аналіз поточної міжнародної ситуації щодо України; надають проєкти висновків, інформацію органам державного управління й іншим національним установам та організаціям, які беруть участь у діяльності, спрямованій на підтримку польсько-української співпраці; поширюють інформацію про діяльність, пов'язану із ситуацією в Україні.

При виконанні своїх завдань Рада реалізує міжінституційну взаємодію з економічними й політичними структурами, не лише національними, а й зарубіжними. Зокрема, співпрацює з Керівним комітетом Координаційної платформи донорів, представниками Президента України та представниками органів державної влади України, Державним агентством відновлення та розвитку інфраструктури України, відповідними партнерами з відновлення України, створеними в третіх країнах, а також з іншими іноземними органами й організаціями, що мають подібний характер і сферу діяльності, і Директоратом з питань України Європейської Комісії.

До структури Ради увійшли декілька тематичних робочих груп зі специфічними функціональними обов'язками:

- з дипломатичних питань, що опікується організацією міжнародних конференцій на підтримку України; з підтримки польсько-українського співробітництва у сфері місцевого самоврядування;
- гуманітарної співпраці, яка зосередилася на культурних, історичних та освітніх ініціативах;
- група економічної співпраці та контактів із бізнесом, що курує комерційні зв'язки й інвестиційні проєкти [9].

Окремий структурний підрозділ Ради становить робоча група з питань самоврядування, яка об'єднує представників польських органів територіального самоврядування усіх рівнів – від гмін до воєводств, а також підпорядковані їм підприємства, установи й асоціації, що представляють інтереси місцевої влади. Основною метою діяльності групи є розроблення стратегічних рекомендацій щодо залучення потенціалу польського місцевого самоврядування до процесу відбудови України. При цьому враховується як організаційний і технічний ресурс польських самоврядних структур, так і їхній інвестиційний потенціал, зокрема у сферах інфраструктури, муніципального управління, просторового планування

та сталого розвитку. Група виконує функції платформи міжінституційної координації й обміну досвідом між органами місцевої влади, центральною адміністрацією Польщі та міжнародними партнерами. Вона сприяє створенню умов для реалізації двосторонніх і багатосторонніх проєктів у межах транскордонного співробітництва, а також у рамках ширших програм відновлення, ініційованих на рівні Європейського Союзу чи міжнародних фінансових інституцій [4].

8 травня 2025 року між Мальтійським Орденом і Радою підписано Лист про наміри, який посилив гуманітарну допомогу Україні, спрямовану на підтримку постраждалих від війни в Україні та післявоєнну відбудову країни. Ключовими напрямками співпраці визначено екстрену допомогу; забезпечення протезами, медичною й психологічною реабілітацією; навчання з першої допомоги та рятувальних знань; допомога населенню Харківської області й допомога на розвиток загалом. Від імені Мальтійського ордену посол Н. Лорейн прокоментував: «Польща та Мальтійський орден поділяють спільне зобов'язання підтримувати український народ і досягати тривалого миру. Це важливе партнерство з Радою співробітництва з Україною дасть змогу Польщі та Мальтійському ордену краще координувати й розширювати наші спільні зусилля та ресурси для надання необхідної допомоги тим, хто її потребує, одночасно сіючи зерна для майбутньої відбудови країни» [5].

Новий орган міждержавної міжінституційної взаємодії виконує чіткі функції не лише консультативного, а й практичного характеру. У квітні 2024 року Рада відкрила своє представництво в м. Жешуві (Ряшев) – центрі Підкарпатського воєводства. У 2025 році представництво активно підтримувало Раду у виконанні її завдань, зокрема в супроводі візитів іноземних делегацій до регіону. Цей крок був стратегічним: Жешув і прилеглі території стали логістичною «хаб-зоною» для допомоги Україні, зокрема через аеропорт у Ясьонці. Представництво мало посилити координацію процесів відбудови України та забезпечити максимальну участь польських підприємств у цьому процесі. Зокрема, воєвода Підкарпатського воєводства Т. Кубас-Гуль наголосила, що Рада «має багато завдань, але найважливішими будуть координація польської діяльності щодо відбудови України та забезпечення якомога більшої участі польських компаній у післявоєнній відбудові цієї країни» [7].

Представництво тісно взаємодіє з місцевими структурами, бізнесом і регіональними органами управління для створення майданчика, де реалізуються інвестиційні та реконструкційні проєкти – як ініціатива «Carpathian Reconstruction» – спільна регіональна концепція із залученням України, Польщі та Словаччини.

Рада в Жешуві сприяла також активній взаємодії польського й українського бізнесу з владними структурами, про що свідчить підписання 20 червня 2025 року меморандуму про наміри щодо розвитку технологій автономних безпілотних літальних апаратів. Так звана «дронівна ініціатива Жешува» стала поштовхом до створення спільної польсько-української платформи, яка поєднує наукові кола, промисловий сектор та інноваційні рішення. Формування в Жешуві центру спільного виготовлення дронів «є одним з елементів польсько-української співпраці, спрямованої на підтримку військових зусиль нашого сусіда, а також на зміцнення нашої безпеки в умовах нового типу технологічної війни», підкреслив Голова Ради, уповноважений уряду з питань відбудови України П. Коваль [1].

Значущість цієї ініціативи полягає не лише в її технологічному вимірі, а й у розвитку міжінституційної співпраці на транскордонному рівні. Проєкт створює умови для координації діяльності різних акторів – від муніципальних органів влади до університетів, наукових центрів, бізнес-структур та оборонно-промислових кластерів. Така багаторівнева взаємодія сприяє формуванню стійких інституційних механізмів, здатних забезпечити ефективний обмін знаннями, технологічними ресурсами й управлінськими практиками.

Представництво Ради у Жешуві – це перша й поки єдина регіональна установа такого роду, що формується як механізм координації, логістики та представництва польських ініціатив у сфері відбудови України. Ініціатива також може розглядатися як приклад нового формату міжнародного співробітництва, де локальні ініціативи набувають стратегічного значення в контексті забезпечення регіональної безпеки, науково-технічного прогресу й інституційної інтеграції. У цьому контексті «дронівна ініціатива Ряшева» є не лише інноваційним проєктом, а й платформою для поглиблення міждержавного партнерства на основі спільних інтересів і взаємодоповнюючих потенціалів.

У 2025 році Рада продовжувала виконувати роль логістичного і стратегічного хабу: здійснювала прийом іноземних делегацій, залучала бізнес, взаємодіяла з українськими адміністраціями та створювала коридори відновлення; забезпечувала інтеграцію урядових ініціатив з місцевими інтересами; щоб стратегічні намагання національного рівня мали дійсне локальне втілення у вигляді бізнес-зустрічей, логістичних рішень і спільних польсько-українських проєктів, координувала тематичні робочі групи. Загалом створення Ради сприяло «розвантаженню» інших польських державних центрів прийняття

рішення, тіснішій координації з українськими державними інститутами й лідерами, акторами громадянського суспільства, органами місцевого самоврядування, аналітичними центрами, що загалом вплинуло на підвищення рівня поінформованості центрів прийняття політичних рішень, окреслення чіткіших «правил гри» між державами, прогнозованіший поведінці політичних акторів, зменшенню рівня конфліктності в міждержавних відносинах [8, с. 27].

Таким чином, Рада з питань співпраці з Україною, яка діє при уряді Республіки Польща, є інноваційним інструментом координації політичних, економічних, гуманітарних і регіональних ініціатив, що набуває особливої актуальності в умовах війни й усе більшої безпекової нестабільності в Східній Європі. Про це свідчить структура Ради, робочі тематичні групи, а також роль ключових політичних та адміністративних акторів, які формують порядок денний двосторонньої взаємодії між державами.

Практичний вимір діяльності Ради, зокрема діяльності її регіонального представництва в Підкарпатському воєводстві й реалізації проєкту «Carpathian Reconstruction», спрямований на посилення транскордонного партнерства та спільну відбудову територій, постраждалих від війни. Тим самим здобувається досвід координації дій між урядовими органами Польщі, українськими партнерами й міжнародними інституціями, зокрема, у сфері гуманітарної допомоги, військової підтримки, економічного співробітництва й інноваційних технологій. Рада залишається ефективним політичним інститутом, здатним не лише здійснювати консультативні функції, а й безпосередньо впливати на процес формування та реалізації стратегічних рішень щодо підтримки України у воєнний і післявоєнний періоди. Важливою є роль голови Ради, професора П. Ковалю, чия експертиза та політичний досвід забезпечують високу компетентність і легітимність інституту на міжнародній арені. Сьогодні є досить важливим формування нових гнучких і мультиакторних платформ співпраці, що виходять за рамки традиційної дипломатії, особливо в умовах російсько-української війни.

Література:

1. Kaszuwara P. Ряшівська дронна ініціатива. Польща вступає у військовий бізнес з Україною. *Postprawda.info*. 20.06.2020. URL: <https://surl.li/wphdbd> (дата звернення: 24.08.2025).
2. Cedro M. Paweł Kowal o projekcie badawczym «Trzy rewolucje» dot. ukraińskich zrywów z ostatnich trzech dekad. *Dziele. Portal historyczny*. 01.03.2017. URL: <https://surl.lt/mupgid> (дата звернення: 24.08.2025).
3. Zarządzenie nr 41 Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 kwietnia 2024 r. w sprawie Rady do spraw Współpracy z Ukrainą. *gov.pl. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej*. URL: <https://surl.lt/nfryho> (дата звернення: 24.08.2025).
4. Grupa ds. Samorządowych. *gov.pl. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej*. URL: <https://surl.lu/hhmxf> (дата звернення: 22.08.2025).
5. Order of Malta deepens cooperation with Poland on Ukraine. *Embassy of the Sovereign Order of Malta to Poland*. 08.05.2025. URL: <https://surl.cc/iuvmo> (дата звернення: 24.07.2025).
6. У Польщі створять Раду з питань співпраці з Україною. *Радіо свобода*. 13.04.2024. URL: <https://surl.cc/aedwww> (дата звернення: 20.08.2025).
7. У Ряшеві розпочало роботу представництво Ради з питань співпраці з Україною. *Polskie Radio*. 13.04.2024. URL: <https://surl.li/oglmhg> (дата звернення: 24.08.2025).
8. Бусленко В., Дмитрук Ю. Нові інститути: детермінанти виникнення та суб'єктність в політиці. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія «Політичні науки»*. 2024. № 10. С. 24–28.
9. Павлюк О., Олійник М. ЗМІ дізнались деталі Ради з питань співпраці з Україною при уряді Польщі. *Українська правда*. 09.05.2024. URL: <https://surl.li/sujqhu> (дата звернення: 24.08.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.09.2025

Дата публікації: 28.11.2025